

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Кафедра філософії та суспільно-політичних наук.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни
«ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ»

рівень вищої освіти спеціальність	перший (бакалаврський) 052 «Політологія»
назва освітньої програми статус	Політологія обов'язкова

Краматорськ
ДДМА

Тематика семінарських занять з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія» для підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, для спеціальності 052 «Політологія», освітня програма «Політологія».

Розробник:

_____ О. П. Кваша, канд. політ. наук, доцент.

Погоджено з групою забезпечення освітньої програми:

Керівник групи забезпечення:

_____ О. П. Кваша, канд. політ. наук

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та соціально-політичних наук, протокол № _____ від _____ 202

В. о. завідувача кафедри:

_____ Є. В. Болотіна, канд. філос. наук, доцент

Тематика і завдання до семінарських занять з дисципліни «Порівняльна політологія»

Тема 1. Становлення та теоретико-методологічні основи порівняльної політології

Основні поняття: політична наука, політологія, порівняльна політологія, компаративістика, порівняльний аналіз, система наук про політику, інституціоналізм, неоінституціоналізм, девелопменталізм, методи компаративних досліджень.

План

1. Сутність порівняльного аналізу та його місце в системі політичної науки.
2. Етапи становлення порівняльної політології.
3. Базові поняття, характер і типи порівняльних досліджень.
4. Основні методологічні проблеми порівняльної політології.

Дискусійні питання

1. Як, на вашу думку, вплинув Єванстоунський семінар у Північно-Західному університеті (США) у становленні порівняльної політології?
2. У чому суть проблеми Гелтона?
3. Поясніть зміст «дилеми в'язня».

Теми рефератів:

1. Макс Вебер про ідеальні типи порівняльних досліджень.
2. Становлення порівняльної політології в Україні.
3. Основні методологічні дилеми

Література : 1, 2, 6, 9, 11, 14, 18, 19.

Тема 2. Організація порівняльного дослідження.

Основні поняття: компаративне дослідження, метод вивчення кейсів, метод, методологія, дихотомія, динаміка моделей, синтез, концепція, аналіз, схема, емпіричні дані, прогностична функція дослідження.

План

1. Базові поняття та категорії порівняльної політології. Завдання та межі компаративних досліджень.
2. Варіативні дослідження (методи) в компаративістиці: метод вивчення окремого випадку, бінарний аналіз, кількісне порівняння, якісне порівняння та ін.
3. Дихотомія як домінуючий засіб отримання нових знань в процесі порівняльного аналізу.
4. Характер і типи компаративних досліджень: морфологічний, міфологічний, інтегральний, еволюційний, дифузний та ін.

Дискусійні питання

1. Який на вашу думку чинник суб'єктивного фактору під час проведення порівняльного дослідження?
2. Визначте сутність моделювання в узагальненні результатів порівняльного аналізу, їх здатність пояснювати політичні явища та процеси.
3. В чому сутність прогностичної властивості порівняльного аналізу?

Теми рефератів:

1. Використання сучасних інформаційних технологій у порівняльній політології.
2. Класифікація порівняльних політологічних досліджень.
3. Методи збирання й обробки інформації в порівняльному дослідженні.
4. Послідовність порівняльного аналізу.

Література: 2, 9, 11, 14, 18, 19.

Тема 3. Порівняльне дослідження політичних систем

Основні поняття: система, політична система, структура політичної системи, політичні інститути, політичні принципи та норми, політична організація, політичні відносини, політична свідомість, політичний режим, політичний плюралізм.

План

1. Сутність та основні компоненти політичної системи.
2. Моделі політичної системи Д.Істона і Г.Алмонда.
3. Загальні підходи та характеристики типологій політичних систем.
4. Методологічні основи порівняльного дослідження політичних систем:
  - а) загальна теорія систем (Л. фон Берталанфі);
  - б) теорія соціальної системи (Т. Парсонс, Р. Мертон);
  - в) біологічні антропологічні теорії;
  - г) кібернетичний підхід до аналізу соціальних систем.

Дискусійні питання

1. Проведіть співставлення на основі вивчення характеру взаємодії політичних систем із власним найближчим оточенням (економічною сферою, демопопуляційними спільнотами, культурною сферою).
2. Проведіть порівняльний аналіз унітарних та федеративних політичних систем.
3. Покажіть розподіл і делегування функцій державою по вертикалі та по горизонталі.
4. Визначте сутність на основні характеристики напівунітарних держав або держав з елементами федералізму.

Теми рефератів:

1. Д. Істон та Г. Алмонд – фундатори теорії політичної системи.
2. Типологія федеративних політичних систем за Д. Елазаром.
3. Унітарні та федеративні держави, їх типи і різновиди.

4. Загальна теорія систем Л. фон Берталанфі.
5. Федеративні та конфедеративні риси ЄС.

Література: 1, 2, 3, 6, 9, 11, 12, 14, 18.

Тема 4 Форми державного устрою країн Європи та США

Основні поняття: державний устрій, автономія, федерація, поділ повноважень між центром і регіонами, унітарна держава, централізована держава, децентралізована держава, напівунітарна держава, федералістична революція, держава з елементами федералізму, федерація, федеративна політична система, конфедерація, квазіконфедерація.

План I заняття

1. Державний устрій: зміст та різновиди.
2. Унітарні держави Європи: зміст та різновиди.
3. Напівунітарні або держави з елементами федералізму.
4. Адміністративно-територіальний поділ Сполученого Королівства Британії і Північної Ірландії.

План II заняття

1. Характеристика федеративного устрою Бельгії, США, та Швейцарії.
2. Порівняльний аналіз федеративних систем Німеччини та Австрії.
3. Адміністративно-територіальний поділ РФ: сутність та особливості.
4. Конфедеративна модель побудови держави, її зміст та специфіка.

Дискусійні питання

1. Назвіть відмінності між федеративними і конфедеративними державами.
2. Чому конфедерація є, як правило, недовготривалою формою державного устрою? Відповідь аргументуйте.
3. Здійсніть розподіл пострадянських держав за формою державного устрою.
4. У склад України входить Автономна Республіка Крим. Чи можна, зважаючи на це, відносити Україну до унітарних держав?

Теми рефератів:

1. Типологія унітарних держав: проблема ефективності.
2. Історія федералізму.
3. Типологія федерацій.
4. Конфедеративні держави Європи: історія та сучасність.
5. Перспективи федералізації України.

Література: 1, 4, 6, 7, 12, 16, 21, 22.

Тема 5 Система органів місцевого самоврядування країн Європи та США

Основні поняття: апарат управління, виконавча влада, державна влада, державне управління, деконцентрація, колегіальність, місцеві державні адміністрації, система органів державного управління, система органів місцевого самоврядування, територіальний орган центрального органу виконавчої влади, управлінський акт, муніципалітет, мерія.

План:

1. Компетенція та засоби органів місцевого самоврядування країн Європи
2. Компетенція та засоби органів місцевого самоврядування Сполучених Штатів.
3. Регіональні системи влади в країнах Європи .
4. Характер взаємовідносин між центральними та місцевими органами влади в країнах Європи.
5. Характер взаємовідносин між центральними та місцевими органами влади в Сполучених Штатах

Дискусійні питання

1. Яка на вашу думку існує відмінність між центральними органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування. Відповідь аргументуйте.
2. На основі конкретних прикладів охарактеризуйте регіональні системи влади. Здійсніть компаративний аналіз.
3. Здійсніть довільний порівняльний аналіз органів місцевого самоврядування однієї з європейських країн та України
4. Охарактеризуйте систему органів місцевого самоврядування в Україні.

Теми рефератів:

1. Місцеве самоврядування як альтернатива держави.
2. Порівняльний аналіз органів місцевого самоврядування на пострадянському просторі.
3. Система місцевого самоврядування в Україні: правові засади і практика.

Література: 1, 6, 8, 11, 13, 14, 16, 18.

Тема 6 Порівняльна характеристика урядів країн Європи та США

Основні поняття: система поділу влади, механізм стримувань і противаг, виконавча влада, уряд, голова уряду, коаліційний уряд, однопартійний уряд, уряди парламентської більшості та меншості, моделі коаліційної політики, види відповідальності уряду, урядові документи

План I заняття

1. Уряд в системі органів виконавчої влади. Позиція глави уряду.
2. Компетенції уряду в парламентській республіці.
3. Компетенції уряду в президентській республіці.
4. Компетенції уряду в напівпрезидентській республіці.
5. Компетенції уряду в канцлерській республіці.

План II заняття

1. Типологія урядових кабінетів країн Європи та США.
2. Однопартійні та коаліційні уряди більшості і меншості.
3. Основні моделі коаліційної політики.
4. Фактори забезпечення урядової стабільності.

Дискусійні питання

Запитання та завдання для перевірки знань:

1. Які, на вашу думку, фактори впливатимуть на процес обрання прем'єр-міністра? Відповідь аргументуйте.
2. Опишіть відомі Вам моделі коаліційної політики. Як вони можуть реалізовуватись в українській політичній практиці?
3. Порівняйте статус уряду в державах з демократичним та авторитарним типом політичного режиму на пострадянському просторі.
4. Здійсніть порівняльний аналіз виконавчої влади в Україні та Росії. Дайте їм оцінку з точки зору їхньої ефективності.

Теми рефератів:

1. Особливості формування і функціонування уряду Швейцарії.
2. Уряд в демократичних та авторитарних державах: відмінність статусу.
3. Теорія раціонального вибору: можливості застосування при формуванні коаліційного уряду.
4. Виконавча влада в Україні в контексті розбудови державності.
5. Виконавча влада на пострадянському просторі: порівняльний аналіз.

Література 1, 2, 3, 7, 11, 14, 15, 16.

Тема 7 Інститут глави держави в країнах Європи та США

Основні поняття: форма державного правління, монархія, абсолютна монархія, конституційна монархія, республіка, президентська республіка, парламентська республіка, президентсько - парламентська республіка, парламентсько-президентська республіка, глава держави, монарх, президент, президентська форма державного правління, інститут президентства, інститут монархізму.

План I заняття

1. Форма державного правління: політологічний аналіз.
2. Позиція глави держави в конституційних монархіях Європи:
  - а) Великобританія;
  - б) Швеція;
  - в) Данія;
  - г) Бельгія;
  - д) Іспанія;
  - е) Нідерланди.
3. Монархічне правління в карликових державах Європи: Люксембург, Ліхтенштейн, Монако.

План II заняття

1. Обсяг повноважень президента США.
2. Характеристика посади президента в напівпрезидентських республіках: Фінляндія, Франція та Португалія.
3. Особливості посади президента в парламентських республіках.
4. Інститут президентства в Україні: становлення та трансформація.

Дискусійні питання

1. Що спільного і відмінного між президентсько-парламентськими та парламентсько-президентськими республіками? Відповідь аргументуйте.
2. З'ясуйте зміст еволюції інституту президентства в Україні. Дайте характеристику сучасного стану
3. Які фактори вплинули на становлення та функціонування інституту президентства на пострадянському просторі. Приведіть приклади конкретних країн.

Теми рефератів:

1. Посада президента і загроза авторитаризму (на прикладі країн СНД).
2. Посада президента в Україні та Росії: порівняльний аналіз.
3. Еволюція інституту президентства в Україні.

Література: 1, 4, 6, 11, 15, 18, 23.

Тема 8 Парламент в системі органів влади країн Європи та США

Основні поняття: парламентаризм, парламент, парламентарій, депутатський імунітет, депутатський індемнітет, імперативний мандат, легіслатура, кворум, законодавча влада, парламентська республіка, парламентська фракція, парламентська комісія, парламентська сесія, спікер, бікамералізм, верхня палата парламенту, нижня палата парламенту, Сейм, Сенат, Конгрес, Національні Збори, Федеральна Рада, Державна Дума, Бундестаг, Бундесрат, Верховна Рада.

План

1. Однопалатні парламенти в країнах Європи.
2. Двопалатні парламенти в країнах Європи та США.
3. Здійснення законодавчої влади парламентом.
4. Становлення українського парламентаризму.
- 5.

Дискусійні питання

1. Яка парламентська модель, на вашу думку, найбільш притаманна політичній системі сучасної України?
2. В чому полягають особливості Європейського парламенту?
3. Визначте основні проблеми та перспективи становлення і функціонування парламентаризму в Україні.

Теми рефератів:

1. Становлення та еволюція парламенту в Сполученому Королівстві.
2. Становлення парламентаризму в Україні: проблеми і перспективи.
3. Європарламент: статус і повноваження.

Література 1, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 18, 24.

Тема 9 Політичні режими та їх різновиди

Основні поняття: політичний режим, авторитаризм, тоталітаризм, демократія, демократура, диктобланда, перехідні («гібридні режими»), традиційні політичні режими, змагальна олігархія, популістські режими, авторитарно-егалітарні режими, авторитарно-інегалітарні режими, неопатримоніалізм, «спрямовувана демократія», «опікувана демократія», «контрольована демократія», ліберальна демократія, делегативна демократія, поліархія, «індекс демократії».

План I заняття

1. Сутність та типологія політичних режимів: різноманітність підходів.
2. Авторитаризм як тип політичного режиму: суть та різновиди.
3. Традиційний, авторитарно-бюрократичний політичний режим та змагальна олігархія: порівняльний аналіз.
4. Егалітарно-авторитарні та авторитарно-інегалітарні політичні режими.
5. Сутність та характерні риси неопатримоніалізму.
6. Типологія афроазійських політичних режимів.

План II заняття

1. Тоталітарний тип політичного режиму: суть та різновиди.
2. Політичні режими «спрямовуваної демократії», «опікуваної демократії», «контрольованої демократії» та «стратократія»: порівняльна характеристика.
3. Політичні режими змагального (конкуруючого) типу та ліберальної демократії.
4. Політичний режим сучасної України.

Дискусійні питання

1. Який режим, на Вашу думку, прогресивніший – опікунської демократії чи модернізованої олігархії?
2. Які фактори впливатимуть на формування змагальної олігархії? Доведіть свою думку.
3. Які соціально-політичні причини обумовили виникнення тоталітаризму у ХХ ст.? Відповідь аргументуйте.
4. Чи можна східні деспотії назвати тоталітарними режимами? Відповідь аргументуйте.
5. Які режими сучасності, на Ваш погляд, можна віднести до політичної демократії змагального (конкуруючого) типу?
6. Чи можливо утворення в Україні авторитарного чи тоталітарного режиму? Аргументуйте відповідь.

Теми рефератів:

1. Сучасні військові та популістські політичні режими.
2. Егалітарно-авторитарні політичні режими: історія та сучасність.
3. Інститут президентства в сучасній «довічній» персоніфікації.
4. «Стратократія» як різновид політичного режиму.
5. Основні напрямки постоталітарної еволюції на шляху переходу до демократії. Досвід України.

Література: 2, 7, 8, 9, 11, 12, 16, 18.

Тема 10 Порівняльний аналіз двопартійних систем країн Західної Європи та США

Основні поняття: політична партія, партійна система, конфігурація партійної системи, лінії соціально-політичного розмежування, теорія «замороження» партійних систем, типи партійних систем, однопартійна система, двопартійна система, конкурентні та неконкурентні партійні системи, ідеологічна дистанція (ступінь поляризації), індекс «ефективної кількості політичних партій».

План

1. Місце партій в сучасних політичних системах. Індекс «ефективної кількості політичних партій».
2. Зміст партійної системи та фактори, що визначають її конфігурацію. Типологія партійних систем.
3. Двопартійна система в Європі.
4. Партійна система США: політологічний аналіз.

Дискусійні питання

1. Які фактори впливають на конфігурацію партійної системи сучасної України?
2. Який характер стосунків між виборчою та партійною системами в сучасній Україні?
3. Якими є переваги та недоліки двопартійної системи? Аргументуйте відповідь.
4. Охарактеризуйте двопартійні системи в країнах Європи.
5. Чи можливе, на вашу думку, утворення двопартійної системи в Україні? Аргументуйте відповідь.

Теми рефератів:

1. Типологія двопартійних систем в сучасній політичній науці.
2. Порівняльний аналіз виборчих систем США та Великобританії.

Література 1, 2, 6, 7, 9, 11, 16, 17, 20.

Тема 11 Багатопартійні системи країн Європи в порівняльному вимірі

Основні поняття: політична партія, партійна система, теорія «замороження» партійних систем, типи багатопартійних систем, конкурентні та неконкурентні партійні системи, системи поміркованого та поляризованого плюралізму, атомізована партійна система, ідеологічна дистанція (ступінь поляризації).

План

1. Багатопартійні системи: сутність, способи утворення та типологія.
2. Система обмеженого (поміркованого) плюралізму: зміст та різновиди.
3. Система поляризованого плюралізму.
4. Атомізована партійна система: політологічний аналіз.

Дискусійні питання

1. Типологізуйте партійну систему сучасної України. Які на вашу думку є переваги, або недоліки в ній в порівнянні з партійними системами країн пострадянського простору?
2. Які фактори вплинули на формування партійної системи сучасної України?

Теми рефератів:

1. Порівняльний аналіз партійних систем країн СНД.
2. Партійна система України: проблеми становлення, ефективності та розвитку.

Література 1, 2, 6, 7, 9, 11, 16, 17, 20.

Тема 12 Виборчі системи країн Європи та США

Основні поняття: вибори, активне виборче право, пасивне виборче право, процедури голосування, види виборів, виборча кампанія, виборча система, типи виборчих систем, мажоритарна виборча система, пропорційна виборча система, змішана виборча система, система панашаж, система єдиного перехідного списку, метод д'Хондта, метод Сен-Лаге, метод найбільшого залишку, виборчий метр, умовна передача голосів.

План

1. Функції та технологія виборів за різних типів політичних режимів.
2. Поняття виборчої системи та її типологія.
3. Різновиди мажоритарної виборчої системи.
4. Порівняльний аналіз пропорційної виборчої системи.
5. Становлення та трансформація виборчої системи України.

Дискусійні питання

1. Порівняйте функції та особливості проведення виборів у демократичних та недемократичних країнах. Відповідь аргументуйте.
2. Проаналізуйте мажоритарний тип виборчої системи, з'ясуйте його достоїнства та вади.
3. На основі конкретних прикладів охарактеризуйте ефективність методів для визначення кількості депутатських місць.

4. Покажіть трансформацію виборчої системи в Україні в контексті еволюції виборів парламенту та органів місцевого самоврядування.

Теми рефератів:

1. Порівняльний аналіз виборчих систем США та ФРН.
2. Типологія виборчих систем країн.

Література: 1, 6, 11, 12, 15, 17, 18.

Тема 13 Форми участі громадян в політичному житті європейських держав та США

***Основні поняття:** політична діяльність, політична участь, політичне функціонування, форми політичної участі, вибори, референдум, участь у політичних кампаніях, участь у місцевому політичному житті, партія, профспілкова організація, конвенційна та неконвенційна політична участь, корпоративізм, омбудсмен.*

План

1. Політична участь та політичне функціонування в структурі політичної діяльності. Умови участі громадян в політичних процесах.
2. Види політичної участі та їх вияв у країнах Європи та США.
3. Корпоративні інститути в сучасних політичних системах.
4. Омбудсмен в політичному житті європейських держав: порівняльний аналіз.
- 5.

Дискусійні питання

1. Охарактеризуйте голосування як головну форму участі громадян у політичному житті. Відповідь аргументуйте.
2. Порівняйте охоплення профспілковими організаціями найманих працівників у країнах Європи та сучасної України.
3. Охарактеризуйте сучасний стан і форми участі громадян в політичному житті України.
4. Здійсніть порівняльний аналіз ролі омбудсмена в політичному житті європейських країн та сучасної України.

Теми рефератів:

1. Участь громадян країн Західної Європи та США у парламентських виборах: порівняльний аналіз.
2. Порівняльні показники охоплення профспілковими організаціями найманих працівників у країнах Західної Європи.
3. Порівняльні показники рівня корпоративізму у європейських країнах.
4. Участь населення в сучасному політичному процесі України: електоральні, протестні та гендерні аспекти.

Література: 1, 5, 7, 9, 11, 15, 17, 18.

Тема 14 Етномовна основа соціополітичного поділу країн Європи

Основні поняття: етнос, нація, етнічна група, етнічна меншина, етнографічна група, етнонаціональні відносини, етнополітика, титульна нація, національна політика, національна свідомість, націоналізм, мовна політика, мовно-національне відродження, міжетнічний конфлікт, сепаратизм, асиміляція, геноцид, етноцид, етномовний поділ.

План

1. Методологічні підходи щодо розуміння етномовної основи соціополітичних поділів.
2. Характеристика етномовної диверсифікації в Бельгії, Іспанії, Швейцарії.
3. Етнічна основа радикальних рухів в європейських країнах.
4. Етномовна основа соціополітичного поділу в Україні.

Дискусійні питання

1. У чому полягає особливість етномовної основи соціополітичного поділу в Україні?
2. Які ознаки, на ваш погляд, відсутні в українській нації порівняно з сучасними цивілізованими націями?

Теми рефератів:

1. Ірландська республіканська армія (ІРА) – політичний представник ірландської меншості в Сполученому Королівстві.
2. Перспективи мусульманського фундаменталізму в Західній Європі.
3. Діяльність ЕТА в Іспанії: зміст, причини, наслідки.
4. Рівень міграції в країнах Європи як підстава формування нового соціополітичного поділу в етнополітичній площині.
5. Етномовна основа соціополітичного поділу в Україні.

Література: 1, 5, 6, 7, 15, 17, 18.

Література

1. Авксентьева Т.Г., Бакіров В.С., Герасіна Л.М., Довбня О. М., Калиновський В. Б., Литвиненко О. В. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / Харківський національний ун-т ім. В.Н. Каразіна / Віль Савбанович Бакіров (ред.), Микола Іванович Сазонов (ред.). — Х., 2008. — 576 с.
2. Аляев Г. Є. Політологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Г. Є. Аляев. — Вид. 2-ге. — Полтава: АСМІ, 2011. — 312 с.
3. Аркуша О.Г. Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності: наук. вид. / О.Г. Аркуша, С.О. Біла, В.Ф. Верстюк, С.І. Віднянський, Є.І. Головаха, В.М. Горобець ; Ін-т історії України НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І.Ф.Кураса. — К.: Ніка-Центр, 2008. — 988 с.
4. Белов Д.М. Порівняльно-правовий аналіз інституту президенства України та Франції. — К., 2005.
5. Бурдяк В.І., Ротар Н.Ю. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів. — Чернівці, 2004.
6. Бебик В. Політологія : наука і навчальна дисципліна: Підручник.- К.: Каравела, 2009.- 496 с.
7. Гелей С.Д. Політологія: Навчальний посібник/ С.Д.Гелей, С.М.Рутар.- 6-те вид., перероб. і доп.- К.: Знання, 2007.- 309 с.
8. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації / О. Гьофе. — К. : ППС, 2007. — 436 с.
9. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Концептуальні основи теорії політики: Навчальний посібник. — К., 2008. — 307 с.
10. Конончук С.Г., Валецький О.Л., Ярош О.А. Практика бікамералізму в унітарних державах (порівняльний аналіз). — К., 2008. — 112 с.
11. Кваша О. П. Політологія : курс лекцій. Краматорськ : ДДМА, 2019. 135 с
12. Лісничий В.В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн: Навчальний посібник. — 2-ге видання, виправлене. — К., 2004.
13. Лібералізм. Антологія. / Упорядники О. Проценко, В. Лісовий.- К.: «Смолоскип», 2002.- 1126 с.
14. Москалюк М.Ф. Порівняльна політологія: Навчально-методичний посібник для студентів. Галузь знань – 0301 «Соціально-політичні науки». Напрямок підготовки – «Політологія». — Івано-Франківськ: ЛІК, 2013. — 75с.
15. Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: монографія / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Л.: ВЦ ЛНУ імені І. Франка, 2007. — 391 с.
16. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Л., 2004. — 392 с.
17. Ротар Н. Форми участі населення у політичних процесах. Навчальний посібник. — Чернівці, 2004.
18. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. — К. : МАУП, 2006.
19. Ткач О.І. Еволюція порівняльної політології: історичні періоди // Вісник Київського національного університету: філософія і політологія. — 2003. — №49.
20. Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій та партійних систем / Ю.Р. Шведа. — Л.: Тріада плюс, 2004. — 523 с.
21. Дахно І.І., Тимофієв С.М. Країни світу: Енциклопедичний довідник. — К., 2007.
22. Уотс Рональд Л. Федеративні держави / Перекл. з англ. Р. Ткачук. — Харків, 2002.
23. Сарторі Джованні. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідж. структур, мотивів і результатів: Пер. з 2-го англ. вид. — К., 2001.
24. Шляхтун П.П. Парламентаризм: Словник-довідник. — К., 2003.
25. Almond G., Powell G. Comparative Politics. Boston, 1966.
26. Almond G., Powell B. (eds.). Comparative Politics Today. A World View. 4th ed. —Glenview; Boston; London: Scott, Foresman and Company, 1988
27. Apter D. Comparative Politics, Old and New // A New Handbook of Political Science / Ed. By R. Goodin and H.-D. Klingman. New York, 1996. P. 372.